

VALSTYBINĖ
MOKESČIŲ
INSPEKCIJA

VALSTYBINĖ MOKESČIŲ INSPEKCIJA PRIE LIETUVOS
RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJOS

KONSULTACINĖS TARYBOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

Nr.
Vilnius

Posėdis įvyko 2023-09-20.

Posėdžio pirmininkė Edita Janušienė.

Posėdžio sekretorė Renata Lukaševičienė.

Dalyvavo: Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI prie FM) viršininkė Edita Janušienė, VMI prie FM viršininko pavaduotojas Artūras Klerauskas, VMI prie FM viršininko pavaduotojas Martynas Endrijaitis, VMI prie FM viršininko pavaduotoja Eglė Ramanauskienė, VMI prie FM Teisės departamento direktorė Rasa Virvilienė, VMI prie FM vyresnioji specialistė Renata Lukaševičienė, Asociacijos Investors' Forum vykdomoji direktorė Rūta Skyrienė, Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacijos kolegijos narė Rita Barišauskienė, Kauno prekybos, pramonės ir amatų rūmų viceprezidentė Vaida Butkuvienė, Lietuvos darbdavių konfederacijos prezidiumo narė Aurelija Maldutytė, Lietuvos pramonininkų konfederacijos generalinis direktorius Ričardas Sartatavičius ir Lietuvos prekybos įmonių asociacijos direktorė Rūta Vainienė.

Stebėtojo teisėmis dalyvavo: Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacijos prezidentė Daiva Čibirienė, Lietuvos verslo konfederacijos politikos patarėjas Vilius Kriaučiūnas.

Darbotvarkė:

1. Tęsimė diskusiją apie i.VAZ išimčių atsisakymo pasiūlymus.
2. Tęsimė diskusiją apie atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribojimus.
3. Problema dėl apribotos galimybės patikrinti duomenis VMI interneto svetainėje po Mokesčių administravimo įstatymo pakeitimo nuo 2023-05-01.

1. SVARSTYTA. Tęsimė diskusiją apie i.VAZ išimčių atsisakymo pasiūlymus.

VMI prie FM viršininko pavaduotojas Artūras Klerauskas pristatė pagrindinius faktus ir statistinius duomenis apie prekybos sektorių (PVM atotrūkį, pardavimų/pirkimų santykį, prekybos sektoriuje didžiausia dalis pelno nekuriančių mokesčių mokėtojų, atskaitomas PVM auga sparčiau, nei pardavimai, stebimas apyvartinių lėšų trūkumo paplitimas). Remiantis VMI vertinimais, prekybos sektoriuje ir būtent mažų bei labai mažų mokesčių mokėtojų segmente (dažnai, tai ne PVM mokėtojai), didžiausia pajamų neapskaitymo rizika.

Todėl svarstomi siūlymai atsisakyti kai kurių šiuo metu galiojančių krovinių gabenimo važtaraščių duomenų teikimo į i.VAZ posistemį išimčių: kai krovinio siuntėjas ir gavėjas yra tas pats asmuo; kai krovinio siuntėjas - nėra PVM mokėtojas arba yra PVM mokėtojas, kurio bendra atlygio už vykdant ekonominę veiklą šalies teritorijoje patiektas prekes ir (ar) suteiktas paslaugas suma per metus (pastaruosius 12 mėnesių) neviršijo 45 000 eurų.

Pridūrė, kad išimtis, numatanti galimybę, gabenant prekes tarp tos pačios įmonės padalinių, neteikti duomenų į i.VAZ - esminė i.VAZ sukūrimo tikslų pasiekimą įtakojanti rizika, nes atsiranda galimybė iš pradžių važtaraštyje įforminti apgaulingą „vidinį“ gabenimą, o vėliau

neapskaityti tų prekių pardavimo pajamų. Primintina, kad i.VAZ posistemio tikslas - fiksuoti pardavimui skirtų prekių pervežimą į realizacijos vietas, tokiu būdu užkertant kelią jų pardavimo neapskaitymui.

Svarstomi sprendimai nustatyti prievolę turgavietėse prekiaujantiems prekybininkams parduodamų prekių ir gautų pajamų suminę apskaitą tvarkyti Nuotolinių apskaitos paslaugų smulkiąjam verslui posistemyje i.APS. Toks reikalavimas galėtų būti netaikomas juridiniams asmenims ir ūkininkams, jeigu duomenys apie prekių gabenimą į turgavietę (t.y. važtaraščio duomenys) būtų pateikiami į i.VAZ.

Tarp narių kilo diskusija, kad kadangi mažų bei labai mažų mokesčių mokėtojų segmente (dažnai, tai ne PVM mokėtojai) stebima didžiausia pajamų neapskaitymo rizika, gal tikslinga išimtis naikinti ne visiems, o tik ne PVM mokėtojams (t.y. modifikuoti išimtis). Taip pat buvo iškeltas klausimas, kodėl i.VAZ taikomas tik vidaus vežimams ir ar nereikėtų to atsisakyti.

NUTARTA. Bendru sutarimu nutarta, kad Asocijuotų struktūrų atstovai per vieną mėnesį (iki 2023-10-20) pateiks pasiūlymus dėl i.VAZ išimčių naikinimo.

2. SVARSTYTA. Tęsiame diskusiją apie atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribojimus.

VMI prie FM Teisės departamento direktorė Rasa Virvilienė pristatė statistiką: 1491 pranešėjai pateikė 8175 pranešimus apie sandorius grynaisiais pinigais 175 045 645 EUR sumai. Tęsiame diskusija apie atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribojimą VMI atstovai pakartotinai pastebėjo, kad daugiausia atsiskaitymų grynaisiais pinigais gauta transporto priemonių perleidimo sektoriuje (98 proc. visos sumos), o iš 172 mln. eurų atsiskaitymų grynaisiais pinigais 167 mln. eurų (97 proc.) sudaro deklaruoti užsienio asmenų atsiskaitymai.

VMI prie FM atliko 5 atrankas duomenų patikrinimui ir priežasčių nustatymui. Dominuoja mišrus atsiskaitymo būdas, kuomet avansas (dažniausiai 4000-4999 eur., t.y. didžioji sandorio suma) sumokamas grynaisiais pinigais, o kita dalis - pavedimu. Šiame sektoriuje visų pardavėjų (tiek FA, tiek JA) nurodytos priežastys, kodėl sandoris, viršijęs 5000 Eur, vykdytas grynaisiais pinigais, nesiskiria ir įvardytos pagrindinės priežastys, susijusios su bankų teikiamomis paslaugomis, įstatyme nėra aiškiai nurodyta, kad negali imti avansų iki 5 000 Eur grynaisiais pinigais, VMI išaiškinimai neturi juridinės galios. Nustatyta dalis asmenų, kurie vykdė atsiskaitymus grynaisiais pinigais, tačiau neteikė pranešimų. Įvardytos pagrindinės priežastys, kad neteisingai suprato įstatymo nuostatas ir pranešimo neteikė, nes atsiskaitymui panaudota grynujų pinigų suma buvo iki 5 000 Eur, negalėjo pateikti pranešimo, nes neturėjo pirkėjo - Lietuvos FA - asmens kodo.

Dėl įstatymo pažeidimų surašyta kelios dešimtys ANK protokolų.

VMI dėmesys ir toliau yra nukreiptas į atsiskaitymų grynaisiais pinigais situacijų tyrimą ir išsiaiškinimą, ar tikrai MM negalėjo atsiskaityti kitu būdu, o tik grynaisiais pinigais. Kokias pastangas deda pardavėjai siekdami įgyvendinti įstatymo nuostatas. Pastebėta, kad MM neteisingai arba sau naudingai interpretuoja įstatymą.

Kadangi VMI įpareigota vykdyti LR atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribojimo įstatymo kontrolę, todėl yra svarbus šio įstatymo laikymasis ir su juo susijusi informacijos sklaida.

NUTARTA. VMI inicijuos susitikimą su transporto priemonių pardavėjais ir inicijuos papildomą MM švietimą, susijusį su įstatymo tinkamu vykdymu.

3. SVARSTYTA. Problema dėl apribotos galimybės patikrinti duomenis VMI interneto svetainėje po Mokesčių administravimo įstatymo pakeitimo nuo 2023-05-01.

Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacijos (toliau – LBAA) atstovės pažymėjo, kad nuo 2023-05-01 VMI svetainėje panaikinta galimybė matyti fizinių asmenų, vykdančių individualią veiklą (pagal pažymą ar verslo liudijimą), individualios veiklos duomenis. Nesant galimybės patikrinti IV pažymos ir verslo liudijimo duomenų yra sudaromos sąlygos neteisingam išmokų deklaravimui, dėl ko nukenčia valstybės biudžetas. Neteisingai deklaruojami ir sumokami mokesčiai tuo atveju, kai sąskaitoje nurodomas individualios veiklos pažymos numeris arba verslo liudijimo numeris, kurio nėra galimybės patikrinti, pvz. ar verslo liudijimas tuo laikotarpiu galiojo, ar išduotas būtent sąskaitoje nurodytai veiklai vykdyti, nes jeigu sąskaitoje nurodytai veiklai

mokesčių mokėtojas neturėjo verslo liudijimo, jis tokiu atveju privalo mokėti mokesčius kaip asmuo vykdamas individualią veiklą pagal pažymą - mokesčiai skiriasi gana ženkliai ir skirtumas yra nesumokamas vien dėl informacijos stokos neteisingai deklaravus išmokas. Turi būti sudarytos sąlygos pasitikrinti individualios veiklos pažymos ir verslo liudijimo duomenis dėl teisingo deklaravimo ir mokesčių sumokėjimo.

Taip pat tapo neprieinama istorinė informacija apie mokesčių mokėtojo PVM įregistravimą - išregistravimą, PVM mokėtoju buvimo laikotarpis. Nėra galimybės pasitikrinti, ar mokesčių mokėtojo išrašytoje sąskaitoje nurodyti duomenys buvo teisingi, jeigu jis yra išregistruotas iš PVM mokėtojų ir apskritai ar jis kada nors buvo PVM mokesčio mokėtoju, ar pirkėjas atitinkamu laikotarpiu teisingai pasielgė atskaitęs pardavėjo nurodytą PVM sąskaitoje. Dėl neteisingos PVM atskaitos (kai jos negalėjo būti dėl nesąžiningo pardavėjo kaltės) gali nukentėti sąžiningas mokesčių mokėtojas, nes jis tiesiog negali patikrinti gauto dokumento.

Atsižvelgiant į tai, išreikštas prašymas inicijuoti Mokesčių administravimo įstatymo pakeitimą, kad būtų sudarytos sąlygos duomenų tikrinimui.

NUTARTA. Inicijuoti Mokesčių administravimo įstatymo 38 str. pakeitimą.

4. SVARSTYTA. Lietuvos prekybos įmonių asociacijos direktorė Rūta Vainienė iškėlė papildomus klausimus: 1) Turim labai daug perteklinės administracinės naštos dėl ilgalaikio turto apskaitos skirtumų finansinės apskaitos (ypač taikant Tarptautinius apskaitos standartus) ir mokesčių tikslais. Kodėl įmonėms neleidžiama turėti vieną apskaitą ir taip išvengti laikinųjų skirtumų, atidėtųjų mokesčių, klaidų? 2) Mūsų pagrindinė veikla - prekyba maisto prekėmis. Pelno mokesčio reguliavimas ir VMI traktavimas yra labai griežtas dėl pasibaigusio galiojimo prekių nurašymo pripažinimo leidžiamais (arba bent jau ribojamo dydžio - kaip natūrali netektis) atskaitymais. Gal visgi nusimato pokyčių šia tema arba būtų galimybė juos inicijuoti?

VMI prie FM Teisės departamento direktorė Rasa Virvilienė atsakė:

1. Lietuvoje pelno mokesčio bazė yra apmokestinamasis pelnas - ne tikrasis įmonės veiklos rezultatas (pagal finansinę apskaitą reglamentuojančius teisės aktus fiksuojamas finansinis pelnas), tačiau „apskaičiuotas dydis“, nustatomas pagal PMĮ numatytas specifines taisykles, kurios gali būti palankesnės (dėl įvairių lengvatų MTEP, investiciniams projektams, smulkiems vienetais ir kt.), arba ribojančios.

Ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) min. laikotarpius reglamentuoja PMĮ 1 priedėlis. Nusidėvėjimo (amortizacijos) tvarką nustato PMĮ 18 ir 19 str.

Vertinant galimybę „turėti vieną apskaitą“, pirmiausia turėtų būti pakeistas PMĮ. Mūsų nuomone, toks PMĮ pakeitimas būtų galimas tik įvertinus ir išsamiai išanalizavus tokių pakeitimų poveikį sumokamiems mokesčiams.

2. Sąnaudomis, priskiriamoms leidžiamiems atskaitymams, laikoma parduotų prekių įsigijimo kaina (PMĮ 17 str.).

Natūralios netekties nuostoliai pripažįstami vadovaujantis specialiomis PMĮ nuostatomis (PMĮ 23 str.). Įstatymo 23 str. nustatyta, kas laikoma natūralia netektimi „1. Natūralios netekties nuostoliais laikomas natūralus prekių (žaliavų, produkcijos) sumažėjimas dėl prekių (žaliavų, produkcijos) saugojimo, perpylimo, fasavimo, vežimo, krovimo ir pardavimo, įskaitant nuostolius dėl pirkėjų užmaršumo.“ Nuostatų, kad nepardavus prekių, gali būti pripažįstami kitokie nei paminėti PMĮ 23 str. prekių nurašymai (nuostoliai), PMĮ nėra.

PMĮ 23 str. komentare paaiškinta: „5. Natūralios netekties nuostoliams nepriskiriami dėl prekių (produkcijos) gedimo (neįskaitant uogų, daržovių, vaisių, grybų) ar broko susidarę nuostoliai. Nuostoliai, susiję su prekių nekokybiškumu ar netinkamumu vartoti dėl realizacijos terminų pasibaigimo, nelaikomi natūralios netekties nuostoliais. Natūralios netekties nuostoliams taip pat nepriskiriami nuostoliai, patirti dėl stichinių nelaimių.“

Pažymėtina, kad kitokia prekių įsigijimo kainos priskyrimo leidžiamiems atskaitymams tvarka galima tik pakeitus PMĮ.

Jeigu ir būtų apribojimas dėl natūralios netekties (pvz. ribose iki 1 proc. pajamų), tai pažymėtina ir tai, kad 1 proc. yra skaičiuojamas nuo visų pajamų (tiek prekybinių, tiek ne prekybinių (nuomos, palūkanų, honorarų ir pan.), tiek ir neapmokestinamųjų), todėl atskaitytina suma susidarytų gana ženkli.

Primintina, jeigu prekės dar tinkamos vartoti ir perduodamos kaip parama, galima atskaityti suteiktos paramos vertę 2 k.

Kyla klausimas - kodėl neatiduodama į paramą, neparduodama sumažinta vartotojus skatinančia pirkti kaina (kaip vartotojai pastebime, kad net jei lieka 1-2 galiojimo dienos, nukainojama tik 30 proc.), o siūloma prekių nurašymą pripažinti leidžiamais atskaitymais, t.y. biudžeto sąskaita.

NUTARTA. Asociacija dar kartą apsvarstys, kokias priemones gali taikyti prekybininkai, esant poreikiui ar pateikus papildomus argumentus, diskusija šiuo klausimu bus pratęsta kitą posėdį.

Posėdžio pirmininkė

Edita Janušienė

Posėdžio sekretorė

Renata Lukaševičienė

